

Sari Raassina

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

StV@eduskunta.fi

[Etunimi Sukunimi]

HE 112/2022

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain 2§:n ja rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Oikeudesta terveydenhuoltoon on syytä säätää lailla niiden haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden osalta, joilla ei ole kotikuntaa, joita ei rinnasteta kunnan asukkaaseen ja jotka eivät ole vastaanottopalvelujen piirissä.

Nykyinen rajaus vain kiireelliseen terveydenhuoltoon ei ole toimiva, mikä näkyy monien kuntien ja kaupunkien päätöksissä tarjota ns. paperittomille tai paperittoman kaltaisessa tilanteessa oleville henkilöille lain edellyttämään kiireelliseen terveydenhuoltoon nähden laajempia terveydenhuollon palveluja. Siten sääntely näiden ryhmien oikeudesta tiettyihin kiireettömiin terveydenhuollon palveluihin on tarpeen Suomea sitovien ihmisoikeusvelvoitteiden täyttämiseksi, palvelujen yhdenmukaistamiseksi ja valtion korvausten varmistamiseksi palveluja tarjoaville hyvinvointialueille.

Kuntaliitto kannattaa terveydenhuollon järjestämisvastuun laajentamista nykyiseen nähden, mutta esittää huomioita ehdotuksen pitkäaikaisista vaikutuksista ja palveluiden laajuudesta.

Pitkäaikaiset vaikutukset

Ilman laillista oleskeluoikeutta oleskelevien, tilapäisen oleskeluluvan nojalla oleskelevien sekä EU/ETA-maasta tulevien oman maansa sosiaalivakuutuksen ulkopuolella olevien henkilöiden määrä Suomessa on toistaiseksi verrattain pieni, mutta tilanne voi muuttua nopeasti tai pysyvästi esimerkiksi uusien pakolais- tai muuttoliikkeiden seurauksena. Venäjän sota Ukrainassa sekä Venäjään tilanne aiheuttavat jo nyt Suomessa laillisesti oleskelevien henkilöiden maksukyvyttömyyttä sekä laajaa maahan muuttoa. Ehdotusta tulee arvioida myös terveydenhuoltojärjestelmän varautumisen, häiriöiden sekä kriisisietokyvyn kannalta pitkällä aikavälillä, jotta hoitoon pääsyn laajuus ja henkilöllinen soveltamisala eivät yhdessä aiheuta terveydenhuoltojärjestelmän kantokyvyn vaarantamista äkillisissä ja odottamattomissa tilanteissa.

Palveluiden laajuus

Alaikäisten riittävien terveydenhuollon palvelujen varmistaminen on lapsen oikeuksien toteuttamisen kannalta tärkeä tavoite. Ehdotus laajentaisi alaikäisten paperittomien ja paperittoman kaltaisessa tilanteessa olevien potilaiden hoitoon pääsyä koko julkisen terveydenhuollon palveluvalikoimaan, mikä korostaa ehdotuksen mahdollisia vaikutuksia palvelujärjestelmälle muuttoliikkeissä tapahtuvien äkillisten muutosten kohdalla.

Ehdotuksessa määriteltyihin ryhmiin kuuluvien aikuisten oikeus terveydenhuoltoon kattaa välttämättömät terveydenhuollon palvelut. Ehdotusta vastaavaa rajausta terveydenhuollon ammattihenkilön välttämättömiksi arvioimiin terveydenhuollon palveluihin sovelletaan vastaanottopalveluja saavien henkilöiden terveydenhuollossa, mutta muutoin terveydenhuollon järjestämisvastuun sääntelyyn ei nykyisellään kuulu rajanvetoa välttämättömiin ja muihin kiireettömiin terveydenhuollon palveluihin. Ehdotus laajentaisi välttämättömyyden arviointia merkittävästi vastaanottopalveluja laajemmalle. Ehdotuksen perustelut, samoin kuin vastaanottolain 26 §:n perustelut, ovat välttämättömyyden käsitteen osalta vähäiset ja siten jättävät välttämättömyyden arvioinnin terveydenhuollon ammattihenkilön harkintaan.

Välttämättömien terveydenhuollon palvelujen sisältöä koskeva rajanveto voi aiheuttaa terveydenhuollon ammattihenkilöille merkittävää eettistä kuormaa, jos lain perusteissa ei ole riittävällä tavalla täsmennetty välttämättömyyden käsitteen sisältöä. Lääkäri voi arvioida monenlaisia palveluja potilaalle välttämättömiksi riippuen siitä, millaisella aikavälillä henkilön terveydentilan muuttumista tarkastellaan ja kuinka laajasti kansanterveydellisiä näkökohtia otetaan huomioon. Terveydenhuollon ammattihenkilöt voivat kokea ammattieettisten velvollisuuksiensa valossa vaikeaksi jättää tarjoamatta potilaalle sellaista hoitoa, josta potilaalla on mahdollisuus hyötyä. Siten palvelujen tarjontaa voisi muodostua laajemmaksi, kuin mitä lainsäätäjä on välttämättömien palvelujen osalta tarkoittanut. Tulkinnan tueksi lainsäätäjän tarkoitusta tulisi edelleen täsmentää pykälän perusteluissa. Lisäksi lain toimeenpanoa ja hoitoon pääsyn yhdenmukaisuutta tulee tukea välttämättömiä terveydenhuollon palveluja käsittelevällä yhtenäisellä ohjeistuksella.

SUOMEN KUNTALIITTO